

Srebrny jubileusz diecezji elbląskiej. Tradycja. Struktury. Ludzie, red. W. Z a w a d z k i, Elbląg 2018, ss. 399.

Historyczność jest podstawowym komponentem otaczającej nas rzeczywistości. Wyraża się poprzez zmiany, przekształcenia, starzenie się, codzienny upływ czasu. Myli się jednak ten, kto w historii dostrzega i zajmuje się wyłącznie jej aspektem przedmiotowym, a więc rzeczami, zdarzeniami, faktami, pomijając lub deprecjonując jej aspekt podmiotowy – ludzki, osobowy, świadomościowy i interpretacyjny. Nie można zajmować się przeszłością bez odniesienia do człowieka. Historia, to zawsze dzieje konkretnych ludzi, dlatego też tłumaczenie historii powinno dokonywać się na płaszczyźnie personalistycznej. Trzeba patrzeć na dzieje jako na wielowarstwowy proces realizowania się pełni osoby według wartości, które dla historyka Kościoła zakotwiczone są w rzeczywistości nadprzyrodzonej. To, co w dziejach najpiękniejsze i najbardziej wartościowe, to możliwość wszechstronnego poznania człowieka jako twórcy, który przekształca naturę i przez to kształtuje siebie, tak w sensie materialnym jak i duchowym.

Zapoznając się z książką pt. *Srebrny jubileusz diecezji elbląskiej. Tradycja. Struktury. Ludzie* pod redakcją ks. prof. dra hab. Wojciecha Zawadzkiego odnosi się nieodparte wrażenie, że jest to dzieło na wskroś personalistyczne, trafnie ujmujące historię 25 lat diecezji elbląskiej, powstałej 25 marca 1992 r. na mocy bulli papieża Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus*. Autorzy tekstów oraz sam redaktor omawianej pozycji zadbali, aby na pierwszym miejscu pojawiły się konkretne osoby związane z powstaniem, tworzeniem struktur i kształtowaniem się tożsamości młodej diecezji. Faktografia nie posiada takiej siły motywacyjnej, jak dynamicznie ukazane dzieje, których protagonistami są określone ludzie, znani z imienia i nazwiska, mający swoją osobistą historię życia, obdarzeni licznymi talentami, choć i przywarami, dokonujący wielkich dzieł, ale także popełniający błędy.

Jak dowiadujemy się ze *Wstępu*, prezentowana pozycja książkowa powstała, aby ukazać, że *diecezja elbląska nie wyrosła z dziejowej próżni*, a także aby *kształtować kolejne pokolenia oraz budzić lokalną tożsamość i patriotyzm*. Publikacja jest pokłosiem konferencji naukowej, która odbyła się w dniu 25 marca 2017 r. w budynku Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu. Zawarte w niej artykuły zarysowują najważniejsze aspekty życia diecezji elbląskiej w minionym dwudziestopięcioleciu. Czytelny podział na trzy części: *Tradycja; Struktury; Ludzie* pomaga nawet pobieżnemu czytelnikowi w uchwyceniu tego, co dla Kościoła elbląskiego najważniejsze.

I tak w części *Tradycja* znajdują się artykuły traktujące o postaci patronki diecezji bł. Doroty z Mątów i jej duchowego przewodnika – teologa Jana z Kwidzyna (S. Małkowski, *Wybrane aspekty „człowieka nowego” według bł. Doroty z Mątów*

Wielkich; M. Kowalczyk, *Idee zawarte w „Traktacie o ośmiu błogosławieństwach” Jana z Kwidzyna a drogi duchowe patronki diecezji elbląskiej – Doroty z Mątów*; duszpasterstwie parafialnym (A. Kopiczko, *Duszpasterstwo w parafiach dzisiejszej diecezji elbląskiej w latach trzydziestych XX w. na podstawie „Ermländisches Kirchenblatt”*. *Zarys problematyki*); związkach z protestantyzmem (K. Bielawny, *Kościoły poewangelickie w granicach diecezji elbląskiej do 2016 r.*); szkolnictwie (M. Jodkowski, *Szkolnictwo elbląskie w świetle „Katholische Schulzeitung für Norddeutschland” z lat 1884–1887*); sztuce sakralnej (W. Wojnowska, J.M. Wojtkowski, *Witraże diecezji elbląskiej. Zarys problematyki*; J. Jagła, *„Sąd Ostateczny” z kościoła pw. św. Urszuli w Lichnowach – zaginiony obraz wotywny Wojciecha Maksińskiego z katedry oliwskiej*).

Drugą część omawianej książki – *Struktury* – otwiera dekret obecnego biskupa elbląskiego Jacka Jezierskiego, ustanawiający nowy herb diecezji. Z dokumentu dowiadujemy się, że poprzez umieszczone w nim symbole obecny herb bardziej podkreśla stolicę diecezji – miasto Elbląg, a także przypomina o diecezjach, z których powstała diecezja elbląska: pomezańskiej, warmińskiej, chełmińskiej i gdańskiej (J. Jezierski, *Dekret biskupa elbląskiego ustanawiający nowy herb diecezji elbląskiej 19.10.2015*). W dalszej części prezentowanego tomu omawia się strukturę administracyjną i urzędy diecezji elbląskiej (W. Zawadzki, *Sieć dekanalna i parafialna diecezji elbląskiej w latach 1992–2017*; J. Wiśniewski, *Początki funkcjonowania Kurii Diecezji Elbląskiej*; A. Kłódka, *Sąd Diecezjalny w Elblągu. Historia powstania i działalności*; G. Puchalski, *Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elbląskiej (1992–2017)*; Z. Kulesz, *Wymiar psychologiczny w przygotowaniu do kapłaństwa w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Elbląskiej*) oraz jej duszpasterstwa specjalistyczne (P. Towarek, *Charakterystyka kultury muzycznej diecezji elbląskiej*; Z. Bieg, *Charakterystyka duszpasterstwa służby zdrowia i chorych w diecezji elbląskiej*; M. Ostaszewski, *Duszpasterstwo rodzin w diecezji elbląskiej w latach 1992–2017*).

W trzeciej części prezentowanej książki, zatytułowanej *Ludzie*, przedstawiono sylwetki duchownych i świeckich, którzy współtworzyli historię diecezji elbląskiej w jej 25-lecie (J. Walkusz, *Andrzej Śliwiński, pierwszy biskup elbląski*; J. Jezierski, P. Towarek, *Jan Styrna, drugi biskup elbląski w latach 2003–2014*; J. Jezierski, P. Towarek, *Profesorowie i wykładowcy Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu w latach 1992–2017*; K. Łatak, *Aktywność naukowa księdza infułata Mieczysława Józefczyka*; S. Ewertowski, *Dziekan i proboszcz malborski ks. Jan Żolnierkiewicz w latach 1983–2009*; A. Kilanowski, *Sylwetka społeczna i religijna Heleny Sobieskiej-Clar (1913–2002)*). Ostatni artykuł tej części przypomina o najważniejszym wydarzeniu w dziejach młodego Kościoła elbląskiego – o wizycie Jana Pawła II w Elblągu, która miała miejsce 6 czerwca 1999 roku (J. Marek, *Obsługa medialna wizyty Jana Pawła II w Elblągu w 1999 r.*).

Po lekturze omawianej pozycji książkowej nasuwają się trzy refleksje. Pierwsza, natury ogólnej: młoda i dynamiczna diecezja elbląska nie zapomina o swych korzeniach, o bogatej tradycji chrześcijańskiej obecnej na jej dzisiejszym terytorium. Dziwi jednak fakt, że w żadnym artykule nie podjęto problematyki, a nawet nie akcentowano lansowanej od wielu lat tezy o diecezji elbląskiej jako spadkobierczyni powstałej w 1243 r. diecezji pomezańskiej. Po drugie: z oczywistych powodów

prezentowane dzieło nie należy traktować jako wyczerpującej treściowo historii diecezji elbląskiej w minionym 25-leciu. Raczej należy w niej widzieć przyczynek do dalszych badań nad dziejami diecezji i ważny krok ku pełnej syntezie. Niemniej jednak widocznym mankamentem jest brak opracowania o obecnym biskupie elbląskim Jacku Jezierskim i jego krótkiej, ale już owocnej posłudze, czego przykładem może być choćby zwołany 24 marca 2016 r. I synod diecezji elbląskiej. I trzecia, ostatnia uwaga: redaktorowi książki i autorom artykułów należą się gratulacje za prozopograficzny charakter dzieła. Niewątpliwie pozycja *Srebrny jubileusz diecezji elbląskiej. Tradycja. Struktury. Ludzie* przybliżyła do całościowego spojrzenia na historię młodego Kościoła elbląskiego.

Ks. dr Paweł Rabczyński
Wydział Teologii UWM Olsztyn